

# La guerra civil de l'islam

Suplement del Quadern núm. 193 de CJ - (n. 227) - Març 2015  
 Roger de Llúria 13 - 08010 Barcelona - 93 317 23 38 - info@fespinal.com  
 www.cristianismeijusticia.net

## Un problema intraislàmic

L'islam està en guerra, però a diferència del que es podria pensar, no està en guerra contra Occident, sinó contra ell mateix. Som davant d'una veritable guerra civil, una gran *fitna* o divisió, molt complexa perquè no són només dos bàndols els que lluiten, sinó un bon nombre de confessions i corrents que s'alien davant d'un tercer o s'enfronten, segons les circumstàncies. Occident de vegades apareix més aviat com una «excusa» o un «pretext» d'un veritable problema intraislàmic. Per això, les primeres i principals víctimes d'aquest conflicte són els mateixos musulmans, i no tant els jueus o els cristians. Els atemptats contra aquests són més aviat un «valor segur» aglutinador en un problema que en realitat és d'una altra naturalesa.

Els atemptats jihadistes periòdics que pateix Europa, més que un xoc de cultures, representen la importació d'un conflicte intern de l'islam que ens afecta per la implicació política d'Occident en l'escenari internacional.

## La llei islàmica, l'última llei

Quina vigència té avui en dia la llei islàmica medieval? El problema no és únicament polític o sociològic, sinó essencialment teològic-jurídic: si Muhàmmad va rebre l'última revelació legislativa de part de Déu, quina autoritat té l'home per a abrogar-ne algunes de les prescripcions (per molt bàrbares que avui puguin semblar), per a posar-les en suspensió o fins i tot per a crear un nou corpus jurídic capaç de regir un estat modern i complex?

Per a l'islam, Déu decideix conduir la humanitat en cada època revelant-li una *guia*, una orientació en forma de llei divina. Així doncs, va revelar a Moisès una llei per al poble jueu a la Torà, i la va abrogar amb la llei cristiana de l'amor. Tot el poble jueu s'hauria d'haver convertit al cristianisme en aquell moment. Però després, al segle VII, Déu va revelar a Muhàmmad una llei, la *xaria*, que abrogava la llei cristiana. En conseqüència, tot cristià s'hauria d'haver convertit a l'islam. Tanmateix, a causa de la im-

portància de Moisès i de Jesús, la comunitat islàmica va ser tolerant amb els cristians i jueus que van rebutjar convertir-se, a canvi d'un impost especial. Aquesta és la doctrina tradicional. Però, què passa quan el món s'allunya definitivament de l'edat mitjana, entra en la modernitat i apareixen noves exigències jurídiques que donin resposta a la complexitat dels estats moderns? Oblidar la *xaria* significaria implícitament reconèixer que Muhàmmad no era l'últim profeta legislatiu. Heus aquí la pedra argumental que serveix de base als extremismes.

## **El fonamentalisme islàmic**

El salafisme es pot traduir amb força exactitud per *fonamentalisme*, ja que és assimilable a aquell moviment protestant americà de la primèria del segle XX que, davant dels enormes canvis moderns, va defensar la tornada als fonaments del cristianisme, és a dir, a la Bíblia, però interpretada literalment. El salafisme neix a partir de la mateixa constatació, de la mateixa preocupació i de la mateixa «solució»: el món ha canviat, l'islam s'ha anat contaminant al llarg dels segles amb «innovacions» provinents del cristianisme (celebració del naixement del Profeta a semblança del Nadal), del paganism i de l'animisme (pelegrinatges a les tombes dels sants, exaltació divinitzant dels guies espirituals del sufisme...), del món modern (democràcia, drets humans...), etc. Aquesta és la interpretació del salafisme. La seva proposta és tornar a l'origen de l'islam, o més aviat, a allò que ells creuen que és l'origen de l'islam, per a aplicar-ho avui en dia en la seva literalitat. Aquesta literalitat és una veritable neurosi que va des del retorn a la moneda de l'època fins a orinar d'una determinada manera, passant per menjar o vestir igual que ho feia Muhàmmad. I com la neurosi obsessiva afecta a una proporció de la societat, trobem salafis en totes les capes socials.

En si mateix, el salafisme no s'identifica amb el terrorisme, però lògicament és caldo de cultiu del jihadisme, és a dir, la utilització de mitjans violents per a assolir aquesta tornada a l'origen. Al-Qaeda i l'Estat Islàmic són dues de les seves formes. La diferència principal és que aquest últim ha decidit reimplantar també allò que creu que va ser l'estat islàmic de l'època de Muhàmmad a Medina. Ha afegit una dimensió política a la simple tornada als costums antics. A més, ha incorporat un contingut escatològic a la seva visió: el món està a punt de viure la gran batalla final entre el bé i el mal, entre les tropes del veritable islam i les de croats, jueus i musulmans impius. En concret, l'exèrcit del mal estarà format per una aliança de setanta estendards, i la coalició americana actual ja té seixanta adhesions! En aquests temps finals també baixarà Jesús per ser califa de l'islam. El seu descens esperat s'esdevindrà a la mateixa Damasc, per la qual cosa és urgent conquerir la ciutat. Aquesta literatura apocalíptica forma part de la tradició de l'islam. El salafisme, juntament amb una bona part de la comunitat musulmana, n'oblida el sentit simbòlic i la interpreta com a esdeveniments històrics de la fi dels temps. L'única cosa que fa l'Estat Islàmic és identificar el món actual amb aquest temps de la fi. Tal discrepància de visions ha dut l'Estat Islàmic a independitzar-se d'Al-Qaeda el juliol de 2014 i a rivalitzar-hi fins a l'extrem de la confrontació: la branca d'Al-Qaeda d'Algèria va col·laborar amb l'exèrcit del país en la detenció del dirigent de l'Estat Islàmic de la regió.

## **La guerra freda entre l'Àrabia Saudita i Qatar**

L'Àrabia Saudita i els Emirats Àrabs Units són els principals exportadors de la ideologia salafi més medieval. Qatar, per la seva banda, està en guerra ideològica contra

aquests dos països, perquè defensa un tipus de salafisme reformat que, malgrat que busca la islamització de la població, admet les estructures d'un estat modern. Per això, Qatar sosté econòmicament tots els moviments dels Germans Musulmans, i els va donar suport quan a Egipte van admetre el joc democràtic per arribar al poder. Tan bon punt van ser expulsats pel cop d'estat del general Al-Sisi, l'Àrabia Saudita i els Emirats Àrabs Units van oferir més de 10.000 milions de dòlars per a sostenir el nou règim. Quina raó mou aquests països salafites a donar suport a un règim menys islamitzador que el dels Germans Musulmans? La resposta és que els militars persegueixen els Germans Musulmans, que són la punta de llança contra el sistema medieval d'Àrabia. Qatar Airways i Emirats traslladen al món del futbol l'oposició entre els seus països.

Tanmateix, tant Qatar com l'Àrabia Saudita consideren l'Iran com a gran enemic. Els països del Golf tenen, a més, minories (o majories, com ara Bahrain) xiïtes importants, que són mirades amb recel. Per això, aquests països han finançat inicialment els grups rebels sunnites contra el president de Síria, Bashar al-Assad, i aquells iraquians indignats per la política antisunnita del president xiïta sorgit després de la Guerra del Golf. Aquest últim grup es va convertir en Estat Islàmic i gràcies als pous de petroli ha arribat a ocupar un terç de l'Iraq i altre tant de Síria. Però qui els compra el petroli i per què no s'actua contra aquesta font de finançament? Potser per interès dels seus propis enemics.

Més que un joc d'escacs, el mapa siríà recorda un parxís en què cada facció juga les seves fitxes amb aliances secretes *contra natura*. Hi trobem les forces governamentals xiïtes amb el suport de l'Iran, del govern iraquí i de l'exèrcit del grup políticomilitar libanès anomenat Hezbollah, també xiïta. Lluitant contra el règim hi trobem tres exèrcits: un grup lligat a Al-Qaeda

anomenat Front Al-Nusra, l'Estat Islàmic i l'Exèrcit Siríà Lliure, en vies de desaparició malgrat haver estat inicialment el canalitzador de l'ajuda militar nord-americana, turca i francesa, entre d'altres. A més, tenim, tant al nord de Síria com al nord de l'Iraq, una important població de kurds. Són musulmans sunnites, però estructuren la seva identitat més per mitjà de l'ètnia pròpia i de la cultura d'influències socialistes que al voltant de la religió. Es coneixen casos d'espanyols d'extrema esquerra que s'han al·listat a les seves files.

## Sunnisme i xiisme

Què oposa el sunnisme i el xiisme? A part d'un record tràgic de la guerra que va enfrontar els partidaris d'Alí (els xiïtes) contra aquells que havien de donar origen a la dinastia omeia de Damasc (els sunnites), i de la persecució durant segles dels xiïtes, hi ha poderoses raons teològiques que els separen. El sunnisme és una confessió islàmica sense jerarquia religiosa, en què els imams no són «clero», sinó només directors de l'oració. Qualsevol fidel pot fer d'imam i qualsevol imam pot deixar de ser-ho. Han (o haurien) d'estar ben formats en dret islàmic i exerceixen la seva activitat com a empleats públics (de fet, tots els països àrabs sunnites tenen un ministeri d'affers religiosos que contracta imams com a funcionaris). El xiisme, en canvi, considera que certes persones estan dotades d'una llum divina especial que els atorga una perspiciàcia i un coneixement singular de la realitat, cosa que fa que no s'allunyin gaire de la categoria de profetes. Després de la mort de Muhàmmad, això és inacceptable i blasfem per a un sunnita. El clero xiïta té, per tant, autoritat divina per a «innovar» jurídicament. Per la seva banda, el món sunnita té un moviment místic amb una teologia similar a la xiïta: el sufisme. En aquest cas, el mediador i dispensador de la

*bàraka* (benedicció divina) és el mestre espiritual de cada confraria. És comprensible, doncs, que el salafisme antixiïta de l'Àrabia Saudita sigui un perseguidor feroç de la mística sufi.

## Els debats interns

L'oposició sunnisme-xiisme és la dimensió confessional d'aquesta guerra interna de l'islam. El problema i la complexitat es fan més grans quan en el si d'aquestes confessions veiem corrents també irreconciliables.

Els debats interns del grup xiïta majoritari, el dels duodecimans, giren sovint entorn de la legitimitat del xiisme polític inaugurat amb la revolució de Khomeini. El xiisme originari va desenvolupar una mística de l'ocultació en el context de persecució per part dels sunnites que va fer veure amb recel tota participació política fins a la tornada de les seves figures messiàniques del final dels temps, el *Mahdî* Jesús. El xiisme duu a la sang una distinció entre política i religió veritable.

Per la seva banda, el sunnisme (que representa el 90% de l'islam) discuteix sobre l'abast de la llei islàmica. El corrent majoritari el podríem anomenar «tradicionalisme». És el que accepta l'islam tal com ha arribat als nostres dies, sense qüestionar especialment les tradicions culturals i religioses que ha rebut de les generacions anteriors. Tanmateix, algunes d'aquestes tradicions poden haver accentuat encara més el patriarcalisme alcorànic, per la qual cosa de vegades hi trobem grups de dones amb metodologia fonamentalista que paradoxalment es declaren feministes.

Tenim també corrents reformistes que es deixen interpel·lar per la modernitat. Els Germans Musulmans només prenen de la modernitat allò que els serà útil per a islamitzar la societat, en la línia d'un fonamentalisme més docte. El tradicionalisme islàmic egipci els està combatent feroçment. Altres reformismes són molt més sincers, ja que rellegeixen l'Alcorà i la sunna per a cercar fonaments islàmics en bona part dels drets humans. Sense negar el dogma de la fi de la revelació legislativa, fan un «esforç interpretatiu» per tal de deslligar l'islam del sistema polític califal, situant la qüestió del vel en el lloc just i arribant fins i tot a veure al·lusions alcoràniques que apunten cap a la prohibició de la poligàmia.

En aquest esforç interpretatiu, hi té un paper crucial la crítica de l'autenticitat de molts *hadits* o relats sobre la vida de Muhàmmad que es van posar per escrit dos segles després. Tanmateix, encara cal dur a terme un veritable estudi científic sobre els orígens de l'islam i sobre la història de la redacció de l'Alcorà. Tot i que això pugui produir pànic a molts musulmans, és l'única manera de desmuntar, des de l'arrel, la interpretació violenta salafita. El camí és llarg, d'un segle potser, però el rostre de l'islam canviarà radicalment. Si no és així, tradicionalistes, reformistes, modernistes i fonamentalistes seguiran recriminant-se les respectives interpretacions d'un mateix text, i potser moltes altres, com va passar a Europa, desconcertats amb tanta barbaritat, aniran a poc a poc abandonant silenciosament la religió.

Jaume Flaquer  
Responsable de l'àrea teològica de CJ,  
especialista en el món islàmic